

Uitspraak Uitgelicht

In deze rubriek een commentaar bij een actuele uitspraak.

Elles Besselsen en Danielle Snaathorst

– mr. E.A. Besselsen en mr. D. Snaathorst zijn advocaat
respectievelijk juridisch medewerker bij Everaert Advocaten

ABRvS, 12 februari 2020, ECLI:NL:RVS:2020:423.

Unierecht leidend bij herkrijgen Nederlanderschap

Door de Afdelingsuitspraken van 12 februari jl. moet nu individueel worden onderzocht of het van rechtswege verlies van Nederlanderschap van mensen met dubbele nationaliteit die langer dan tien jaar zonder Nederlands paspoort buiten de EU woonden, geen onevenredige gevolgen in de sfeer van het Unierecht heeft gehad. Elles Besselsen en Danielle Snaathorst verwachten dat daarmee het verlies van het Nederlanderschap slechts zeer beperkt zal worden teruggedraaid en hopen dat de noodzakelijke wetswijziging ook een nationale evenredigheidstoetsing en ruimere optieprocedure mogelijk zal maken.

1. Wat voorafging

Het Nederlandse nationaliteitsrecht kent sinds 1892 een verliesbepaling op grond van langdurig verblijf in het buitenland voor meerderjarige Nederlanders die over een tweede nationaliteit beschikken. Aanvankelijk ging het om langdurig verblijf in het geboorteland tevens het land van de andere nationaliteit. Maar sinds 1 april 2003 zijn de in Nederland geboren Nederlanders niet langer uitgesloten van deze verliesbepaling. Artikel 15 lid 1 onder c RWN bepaalt dat alle Nederlanders die met een tweede nationaliteit een ononderbroken periode van tien jaar verblijf buiten het Koninkrijk der Nederlanden

én buiten de Europese Unie verblijven hun Nederlanderschap verliezen.

Het verlies van de nationaliteit mag nooit tot staatloosheid leiden. Het verlies treedt niet in als deze persoon binnen die periode van tien jaar tenminste een jaar in het Koninkrijk der Nederlanden of een lidstaat van de Europese Unie woont, afstand doet van de andere nationaliteit dan wel een verklaring omtrent het bezit van het Nederlanderschap of een Nederlands reisdocument/identiteitskaart heeft verkregen.¹ De tienjaarstermijn begint vanaf dat moment opnieuw te lopen. Minderjarigen kunnen hun Nederlanderschap met de ouder

verliezen op grond van artikel 16 lid 1 onder d RWN.² Met deze verliesbepaling beoogde de wetgever de eenheid van nationaliteit in het gezin te herstellen.³

Het verlies van de Nederlandse nationaliteit geschiedt van rechtswege. De RWN, de jurisprudentie en Nederlandse rechtspraak laten geen enkele ruimte voor het afwegen van persoonlijke omstandigheden.⁴ Ook Tjebbes⁵, Koopman⁶, Saleh Abady⁷ en Duboux⁸ verloren van rechtswege het Nederlanderschap. Zij betoogden dat de minister per individueel geval had moeten beoordelen of het verlies van het Nederlanderschap en daarmee het Unieburgerschap in overeenstemming is met het Europese evenredigheidsbeginsel.

Dit was aanleiding voor de Afdeling tot het stellen van prejudiciële vragen. Enerzijds overwoog de Afdeling dat de verliesbepalingen in de RWN op het eerste gezicht in overeenstemming zijn met het internationale recht. De Afdeling achtte het niet uitgesloten dat de Europese evenredigheidsafweging besloten ligt in de RWN zelf en wees op de 'ruime' verliestermijn van tien jaar en de 'relatief eenvoudige' mogelijkheid om het Nederlanderschap te behouden door op tijd het paspoort te verlengen.⁹ Anderzijds was het volgens de Afdeling niet uitgesloten dat de toetsing aan het evenredigheidsbeginsel een afweging per individueel geval vereist.

Als gevolg boog het HvJ EU zich in het Tjebbes-arrest over de vraag van de Afdeling of het *van rechtswege verlies* van het Nederlanderschap zich verdraagt met het Unierecht, met name met de artikelen 20 en 21 VWEU.¹⁰ In het Rottmann-arrest overwoog het HvJ EU dat het rechtmatig is dat een lidstaat de bijzondere band van solidariteit en loyaliteit tussen hem en zijn onderdanen, evenals de wederkerigheid van rechten en plichten die de grondslag vormen van de nationaliteitsverhouding, wil beschermen.¹¹ Volgens het HvJ EU moet de nationale rechter wel nagaan of de gevolgen van het besluit tot intrekking van de nationaliteit in overeenstemming zijn met het evenredigheidsbeginsel vanuit het oogpunt van het Unierecht, *naast de toetsing van de evenredigheid aan het nationale recht*.¹² In die Europese evenredigheidstoets moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheid voor de betrokkene om zijn vroegere nationaliteit terug te krijgen.¹³

In het Tjebbes-arrest acht het HvJ EU het rechtmatig dat een lidstaat ervan uitgaat dat de nationaliteit de uitdrukking is van een effectieve band tussen de onderdaan en de lidstaat en dat een lidstaat aan het ontbreken van een effectieve band het automatische verlies van de nationaliteit van een Unieburger verbindt.¹⁴ Eveneens rechtmatig is het volgens het HvJ EU om met het verlies van de nationaliteit van de minderjarige de eenheid van nationaliteit binnen het gezin te willen beschermen.¹⁵ Maar ook bij van rechtswege verlies moeten de nationale autoriteiten en rechterlijke instanties in het individuele geval nagaan of de gevolgen van het verlies van het burgerschap van de Unie en de daarbij behorende rechten, in overeenstemming zijn met het Europese evenredigheidsbeginsel. Het verlies van rechtswege is volgens het HvJ EU onevenredig indien de nationale voorschriften het op geen enkel ogenblik mogelijk maken de gevolgen van het nationaliteitsverlies uit het oogpunt van Unierecht in het individuele geval te toetsen en als de nationaliteit niet met terugwerkende kracht kan worden herkeerd.¹⁶

Anders dan het HvJ EU lijkt aan te nemen, laten de RWN en de Nederlandse rechtspraak dit niet toe.¹⁷ De Afdeling acht artikel 15 lid 1 onder c RWN dan ook in strijd met het Unierecht. De bevoegdheid van de minister om de gevolgen van het nationaliteitsverlies in het individuele geval te toetsen en de mogelijkheid om het Nederlanderschap terug te krijgen leidt de Afdeling af uit de rechtstreekse werking van artikel 20 VWEU.¹⁸

2. Welke omstandigheden betrekken in evenredigheidstoets?

Uit het Tjebbes-arrest volgt dat als het verlies van de Nederlandse nationaliteit tot gevolg heeft dat het burgerschap van de Unie en de daarbij behorende rechten verloren gaan, een volledige beoordeling van de persoonlijke omstandigheden moet plaatsvinden om te bepalen of de gevolgen van het verlies uit het oogpunt van het Unierecht niet onevenredig zijn.¹⁹

Voor de evenredigheidstoets zijn volgens de Afdeling alleen de gevolgen die in de sfeer van het Unierecht liggen relevant. De Afdeling wijst in navolging van het HvJ EU naar de door het Handvest gewaarborgde rechten, in het bijzonder: het recht op eerbiediging van het familie en gezinsleven (artikel 7 HV) in samenhang met het belang van het kind (artikel 24 lid 2 HV) en de uitoefening van het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de EU-lidstaten en de mogelijkheid daar beroepsactiviteiten te verrichten.²⁰ Wat dit precies in de praktijk betekent en wanneer sprake is van onevenredigheid, blijft onduidelijk.

De gevolgen moeten zich volgens het HvJ EU in ieder geval concreet hebben voorgedaan of redelijk voorzienbaar zijn. Niet bedoeld zijn de gevolgen die hypothetisch zijn of waarvan niet vaststaat dat zij zich zullen voordoen.²¹ De Afdeling vindt het bijvoorbeeld redelijk voorzienbaar dat

1 Het indienen van een aanvraag binnen de termijn is niet voldoende om de termijn te sluiten.
2 Minderjarigen behouden de Nederlandse nationaliteit, zolang een van hun ouders Nederlander is.
3 *Kamersstukken II* 1981, 16947, 3-4, p. 20.
4 Vaste jurisprudentie onder verwijzing naar de arresten van de Hoge Raad van 19 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AL8544 en van 16 september 1994, nr. 8488, NJ 1995, 563.
5 Geboren Canadees, Nederlander sinds geboorte, laatste Nederlandse paspoort afgegeven op 9 mei 2003.
6 Geboren en getogen Nederlander, woonachtig in Zwitserland en Zwitser sinds juli 1988, laatste Nederlandse paspoort afgegeven op 10 juli 2000.
7 Geboren en getogen Iraanse, Nederlander sinds 3 september 1999, laatste Nederlandse paspoort afgegeven op 6 oktober 1999 en woonachtig in Iran sinds 2002.
8 Geboren en getogen Zwitserse, Nederlandse sinds geboorte, als minderjarige bijgeschreven in moeders paspoort, laatste afgegeven op 10 juli 2000, meerderjarig op 13 april 2013.
9 ABRvS 19 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1098, r.o. 17.2.
10 HvJ EU 12 maart 2019, C-221/17, ECLI:EU:C:2019:189, (Tjebbes); ABRvS 19 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1098.
11 *Rottman*, r.o. 51-53.
12 *Rottman*, r.o. 55.
13 *Rottman*, r.o. 56.

14 *Tjebbes*, r.o. 39.
15 *Tjebbes*, r.o. 35.
16 *Tjebbes*, r.o. 41, 42.
17 Zie hierover het artikel van H. de Voer, 'Tjebbes tegenover de Nederlandse rechtspraak', in: *A&MR* 2019, afl. 10, p. 426-431.
18 ABRvS 12 februari 2020, r.o. 11.1.
19 *Tjebbes*, r.o. 44.
20 ABRvS 12 februari 2020, r.o. 11.2; *Tjebbes*, r.o. 45-46.
21 *Tjebbes*, r.o. 44.

een jongvolwassene van bijna 18 jaar zou gaan studeren in een Europese lidstaat. Het is aan de oud-Nederlander om de gevolgen van het verlies van het Nederlanderschap te onderbouwen.²²

Een redelijk voorzienbaar gevolg dat zou moeten worden meegewogen is volgens de Afdeling bijvoorbeeld dat een jongvolwassene van bijna 18 jaar zou gaan studeren in een Europese lidstaat.

Het HvJ EU benadrukte verder dat ook individueel getoetst moet worden of iemand afstand kan doen van de andere nationaliteit en of consulaire bescherming nog mogelijk is.²³ De Afdeling heeft deze belangrijke punten laten liggen.

3. Nationale evenredigheidsstoets

Het HvJ EU heeft zich logischerwijze beperkt tot de gevolgen van het verlies van de Europese rechten. Maar dit betekent niet dat Nederland zich hoeft te beperken tot het verlies van Europese rechten in het onderzoek naar de gevolgen van het nationaliteitsverlies. Ook de gevolgen van evenredigheid naar nationaal recht en andere algemene beginselen van behoorlijk bestuur zouden moeten worden meegewogen. Dit volgt uit het *Rottmann*-arrest²⁴ en het *Tjebbes*-arrest²⁵ en is voor wat betreft de intrekking van het Nederlanderschap door de Afdeling bevestigd.²⁶ Waarom zou dat bij automatisch verlies van het Nederlanderschap anders zijn?

Met de verliesbepaling beoogde de wetgever de effectieve band van Nederlanders met het Koninkrijk te waarborgen.²⁷ Het zou in dat licht juist voor Nederlanders die nog steeds een aantoonbaar effectieve band hebben met Nederland, mogelijk moeten zijn om het Nederlanderschap te behouden. Ook het HvJ EU overweegt zoals gezegd dat een verliesbepaling waarbij het nationaliteitsverlies gestoeld is op het ontbreken van een effectieve band met de lidstaat, rechtmatig is.²⁸

De wetgever veronderstelt echter dat de band met Nederland in het algemeen na tien jaar verblijf in het buitenland van geen of geen wezenlijke betekenis meer is.²⁹ Dit lijkt de Afdeling nog eens te bevestigen in de verwijzingsuitspraak van 19 april 2017. De Afdeling merkte op dat de verliestermijn van tien jaar ruim is en dat het relatief eenvoudig is om het Nederlanderschap te behouden door op tijd het paspoort te verlengen en terug te krijgen

via een optieprocedure. Wat dat betreft achtte de Afdeling het automatische verlies in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel.³⁰

De Afdeling overweegt nu dat niet relevant is of de betrokkene een sterke verbondenheid voelt met Nederland, contacten onderhoudt met vrienden in Nederland en/of de Nederlandse taal beheerst. Deze argumenten hebben immers niet direct te maken met het Unierecht. Volgens de Afdeling is een individueel onderzoek naar de effectieve band met Nederland dus niet aan de orde. Dit blijft toch een zeer merkwaardig standpunt en valt slecht te rijmen met de wetsgeschiedenis van de RWN en de doelstelling van het behoud en verlies van het Nederlanderschap zoals die in de RWN is geregeld.

Andere auteurs hebben tevens opgemerkt dat de aanname dat de effectieve band met Nederland na tien jaar automatisch wordt verbroken, niet te volgen is als tegelijkertijd wordt aangenomen dat de effectieve band met die andere nationaliteit voor altijd blijft bestaan.³¹ Bovendien is het verlengen van een paspoort niet overal eenvoudig en het niet tijdig verlengen niet zonder meer te wijten aan betrokkene. Hierbij is het ook van belang te onderkennen dat personen door de Nederlandse overheid regelmatig verkeerd worden voorgelicht over hun nationaliteitspositie, dat zij door die onjuiste voorlichting hun Nederlanderschap verliezen en dat het voor velen van hen onmogelijk is om het Nederlanderschap via de optieprocedure terug te krijgen.³²

Als enkel de Unierechtelijke gevolgen een rol spelen in de evenredigheidsstoets kan de scheve situatie ontstaan dat iemand die geen enkele band met Nederland heeft door een misgelopen baan in Duitsland het Nederlanderschap kan terugkrijgen, maar dat tegelijkertijd een in Nederland geboren en getogen, Nederlandssprekende bejaarde dame die net te laat haar paspoort verlengt en geen afstand kan doen van haar andere nationaliteit, niet als Nederlander kan sterven. Niet de banden met Nederland maar het recht op vrij verkeer in de EU is volgens de Afdeling leidend bij de mogelijkheid om het Nederlanderschap terug te krijgen.

4. Beoordelingsmoment

In het *Tjebbes*-arrest overwoog het HvJ EU dat de gevolgen van het nationaliteitsverlies moeten worden onderzocht bij een aanvraag om een paspoort of ander document waaruit de nationaliteit blijkt.³³ Concreter heeft het HvJ EU zich niet over het beoordelingsmoment uitgelaten.

De Afdeling volgt het standpunt van de minister dat moet worden gekeken naar de Unierechtelijke gevolgen die zich daadwerkelijk voordeden of redelijk voorzienbaar waren op het moment van het verstrijken van de tienjaarstermijn. De Afdeling wil hiermee voorkomen dat alle gevolgen die zich ooit in het leven van een oud-Nederlander hebben voorgedaan moeten worden onderzocht en dat mensen steeds opnieuw een aanvraag indienen om hun situatie onder het Unierecht te brengen en de evenredigheid van dat moment te laten toetsen. Dit zou volgens de Afdeling ten koste gaan van de rechtszekerheid.

22 ABRvS 12 februari 2020, r.o. 11.2.

23 *Tjebbes*, r.o. 46.

24 HvJ EU, 2 maart 2010, ECLI:EU:C:2010:104, r.o. 54-56.

25 HvJ EU, 12 maart 2019, ECLI:EU:C:2019:189, r.o. 30-32, 40-42, 44-45.

26 ABRvS, 17 april 2019, ECLI:RVS:NL:2019:990, r.o. 8.1; ABRvS, 24 april 2019, ECLI:RVS:NL:2019:1318, r.o. 5.1.

27 De Memorie van Toelichting stelde: 'Indien de ouders zich buiten het Koninkrijk vestigen of van meet af aan gevestigd zijn, zal dat meestal zijn in het land waarvan de ouder die niet de Nederlandse nationaliteit bezit onderdaan is. Het kind wordt daar opgevoed en blijft er veelal ook na het bereiken van de meerderjarigheid wonen. De Nederlandse nationaliteit, zo deze ooit betekenis heeft gehad voor de betrokkene, verliest zijn betekenis voor hem. Weliswaar kan hij afstand doen van het Nederlanderschap, doch het is niet zeker dat van die mogelijkheid wordt gebruik gemaakt', *Kamerstukken II* 1981, 16947, 3-4, p. 18-19.

28 *Tjebbes*, r.o. 39.

29 *Kamerstukken II* 1997/98, 25891, 3, p. 16.

30 ABRvS 19 april 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1098, r.o. 17.2.

31 De Voer, *A&MR* 2019/10, p. 430.

32 Idem, p. 430.

33 *Tjebbes*, r.o. 42.

De Afdeling doelt hier kennelijk op de rechtszekerheid van het bestuur. Want hoe wordt hiermee de rechtszekerheid gediend voor mensen die er pas na jaren, of decennia, achter komen dat zij hun Nederlandse nationaliteit zijn verloren? Of voor mensen die het niet lukt om hun Nederlandse paspoort tijdig te verlengen? Of voor burgers die door de Nederlandse vertegenwoordiging verkeerd zijn voorgelicht? Het is bekend dat veel mensen niet wisten dat zij hun nationaliteit automatisch zouden verliezen als zij binnen tien jaar niet over een Nederlands paspoort beschikten.³⁴ Tot 1 april 2003 konden Nederlanders in Nederland geboren immers niet op grond van de tienjaarsverliestermin hun Nederlanderschap verliezen.

De gebrekkige of ronduit verkeerde voorlichting zou in ieder geval bij de in Nederland geboren Nederlanders moeten worden betrokken in de evenredigheidstoets.³⁵ Pas op het moment dat zij een aanvraag om een paspoort indienden, kwamen zij erachter dat zij hun Nederlanderschap waren verloren. Dat was bovendien het moment waarop zij hun Nederlandse paspoort nodig hadden en aanspraak maakten op hun Europese burgerschapsrechten. Op dat moment waren de gevolgen van het verlies mogelijk onevenredig. Op dat moment zou dan ook getoetst moeten worden.

Onduidelijk is bovendien wat de Afdeling precies verstaat onder het moment van verlies? Is het beoordelingsmoment beperkt tot de dag van verlies of kan dit ook enkele weken, maanden of zelfs jaren rond dit moment beslaan?

Dat een individueel onderzoek naar de band met Nederland volgens de Afdeling niet aan de orde is, is merkwaardig gezien de wetsgeschiedenis van de RWN en de doelstelling van behoud en verlies van Nederlanderschap.

Overigens lijken de Nederlandse autoriteiten ervan uit te gaan dat alleen bij nationaliteitsverlies vanaf 2013 een evenredigheidstoets nodig is.³⁶ Dit blijkt echter in zijn geheel niet uit het Tjebbes-arrest van het HvJ EU, noch uit de uitspraak van de Afdeling en is ook niet logisch. Nederlanders kunnen al vanaf het ontstaan, bij de ondertekening van het Verdrag van Maastricht in 1992, automatisch hun Unieburgerschap verliezen. Bij verlies vóór 2013 is een evenredigheidstoets dus ook vereist. Ook het terugkrijgen van het Nederlanderschap vóór 2013 is evengoed mogelijk. Noch het HvJ EU, noch de Afdeling hebben de terugwerkende kracht in de tijd beperkt.

5. En nu?

Tjebbes³⁷, Koopman³⁸, Saleh Abady³⁹ en Duboux⁴⁰ verloren allen in 2013 de Nederlandse nationaliteit. Na het Tjebbes-arrest zijn nog twee zaken aan het hoger beroep toegevoegd; betrokkenen in die zaken verloren hun Nederlanderschap in 2013 en 2015.⁴¹

De Minister van Buitenlandse Zaken moet volgens de Afdeling in de komende maanden onderzoeken, op grond van stukken en informatie die de betrokkenen aanleveren, of er op het moment van verlies sprake was van onevenredige gevolgen van het nationaliteitsverlies uit het oogpunt van het Unierecht.

Alle betrokkenen zullen met bewijsstukken moeten aantonen dat zij op het verliesmoment onevenredige belemmeringen ondervonden in het onderhouden en ontwikkelen van hun gezins- en beroepsleven in Nederland of Europa. Drie van de betrokkenen hebben de Zwitserse nationaliteit. Nu de evenredigheid volgens de Afdeling getoetst moet worden vanuit een strikt Unierechtelijk perspectief, en de effectieve band met Nederland van ondergeschikt belang is, is het moeilijk voor te stellen dat zij hun Nederlanderschap kunnen terugkrijgen. Als Zwitsers behouden zij immers grotendeels dezelfde rechten. Voor de Canadese Tjebbes en de Iraanse Saleh Abady ziet de evenredigheidstoets er toch wel wat anders uit, omdat beiden niet zonder verblijfsvergunning in Nederland en de EU mogen wonen en werken, terwijl Iraniërs ook nog een visum nodig hebben om de EU in te mogen en zij geen afstand kunnen doen van hun nationaliteit.

Gezien de restrictieve uitleg door de Afdeling van de evenredigheidstoets, het specifieke beoordelingsmoment en de bewijslast voor oud-Nederlanders, verwachten wij dat slechts zeer beperkt zal worden vastgesteld dat het verlies van het Unieburgerschap onevenredig was en het Nederlanderschap zodoende met terugwerkende kracht kan worden herkegen. Wij hopen echter dat de wetgever de aangekondigde wijziging van de RWN zal aangrijpen om de verliesbepalingen niet alleen in overeenstemming met het Unierecht te brengen maar ook om een nationale evenredigheidstoetsing en een ruimere optieprocedure mogelijk te maken.⁴² Wij zijn van mening dat in deze evenredigheidstoets ook geboorte in Nederland, de effectieve band met Nederland evenals verkeerde of gebrekkige voorlichting van de overheid, de (on)mogelijkheid om het Nederlanderschap te herkrijgen, de onmogelijkheid van het verlies van de andere nationaliteit, het verlies van consulaire bescherming en algemene beginselen van behoorlijk bestuur moeten worden betrokken.⁴³ ◀

34 Nationale ombudsman, *Rapport Verlies Nederlanderschap 'En toen was ik mijn Nederlanderschap kwijt...'*. Rapport naar aanleiding van klachten over het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2016/145, 10 mei 2016.

35 De Groot, 'Rechtsonzekerheid in het nationaliteitsrecht', *A&MR* 2019-10, p. 422.

36 Rijksoverheid, 'Uitspraak Raad van State over Unierecht oud-Nederlanders', <https://bit.ly/2K7QPLu>, geraadpleegd op 20-3-2020.

37 Geboren Canadees, Nederlander sinds geboorte, laatste Nederlandse paspoort afgegeven op 9 mei 2003.

38 Geboren en getogen Nederlander, woonachtig in Zwitserland en Zwitser sinds juli 1988, laatste Nederlandse paspoort afgegeven op 10 juli 2000.

39 Geboren en getogen Iraanse, Nederlander sinds 3 september 1999, laatste Nederlandse paspoort afgegeven op 6 oktober 1999 en woonachtig in Iran sinds 2002.

40 Geboren en getogen Zwitserse, Nederlandse sinds geboorte, als minderjarige bijgeschreven in moeders paspoort, laatste afgegeven op 10 juli 2000, meerderjarig op 13 april 2013.

41 In Nederland geboren, genaturaliseerd tot Zwitser, woonachtig in de Verenigde Staten zonder Nederlands paspoort; en Marokkaanse, geboren en getogen in Nederland, genaturaliseerd tot Nederlander en sinds februari 2005 woonachtig in de Verenigde Staten, laatste Nederlandse paspoort afgegeven in 2002.

42 Bijvoorbeeld een 'spijtoptantenregeling' als optiemogelijkheid voor oud-Nederlanders om het Nederlanderschap terug te krijgen zoals werd aanbevolen door de Ombudsman in 2015, zie ook de eerder aangehaalde De Groot 2019 en De Voer 2019.

43 Naar analogie van hetgeen het HvJ EU in het *Rottman*-arrest overwoog, r.o. 55, HvJ EU, 12 maart 2019, ECLI:EU:C:2019:189, punt 30-32, 40-42, 44-45 en o.a. De Groot, *A&MR* 2019-10, p. 425.